

ՕՐԱԿԻԲ ԶՄԵՒՈՆԻԱՅ

ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒՑՐԱԿԱՆ

ԳՅԱՆԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿԹԻՒՆ

ԶՈՒԹՅԱՆ, Ա ԿՈՑԵՐՆԵՐ

Պատերազմի վատանգը՝ «ը մօտալուս կերպէ եր՝ ՚ի
մէջ Գաղղիոյ՝ ի պատճառս հոսոմէ ական խնդրոյն, ։
փարատեցաւ ըստ մեծի մասին՝ ՞Արքիսալտին և իւր
կամաւոր զինուորները, նմանապէս իտալական զօ-
րադնդերը քահանայալպետական վիճակիներէն դուրս
ելան և վերադարձան իտալիոյ երկիրը։ Յիշեալ
հայրենասէր զօրապետը և իւր երկու որդիքը, Ի-
տալիոյ կառավարութեան հազարարութեամբը, ։
բոնուեցան և Աբէցիայի մօտ, Վարիյնանոյի բերդը
արդիլուեցան։ Գաղղիացի զօրադնդերն ևս շուտով
պիտի մեկնին Հռոմէն, և ըստ երկամանց Ջիվիթա-
լի Եքիա պիտի մնան ժամանակ մի, մինչեւոր միաբերը
հանդարտին և բարեկարգութիւնը քիչմը հաստատ-
ուի պապական երկին մէջ։

Ա կիքօրը լայնուէ լ թագաւորին հրատարակած
յայտարարութեանը նայելով՝ միաքերը հանդարտելէ
ետև իւր կառավարութիւնը պիտի աշխատի համա-
ձայնութեալը “Եաբոլէն կայսեր կառավարութեան՝
օրինաւոր վախճան մի տալ հռոմէական խնդրոյն՝
իտալական ազգային խորհրդանոցին բազմանացը
համեմատ ։ Բայց Գաղղիոյ արտաքին գործոց պաշ-
տոնեայ մօսիւ Առութիէ մարքէզին՝ օտար տէրու-
թեանց քով եզօղ զաղղիացի դեսպանաց յուղարկած
շրջաբերական նամակը կըծանուցանէ թէ հռոմէական
խնդրոյն լուծումը՝ կըրոպայի տէրութեանց խորհր-
դակցութիւնը պէտք է որ ըլլայ ։ Կըհաստատեն թէ
Գաղղիոյ կառավարութիւնը արդէն հրաւիրանաց
նամակներ գրած է յիշեալաէ րութեանց, խնդրելով
որ այս գործոյն որոշմանը համար մէջմէկ լիազոր
երեսփոխան յուղարկեն ’ի Փարիզ ուր պիտի զու-
մարուին այս խորհրդակցութեան անդամները :

Տարակոյս չեայ թէ տէրութիւններէն ոմանք սի, բով պիտի ընդունին այս խորհրդակցութեան առաջ

是合魏之氣也。魏之氣，則其勢強矣。

ԳՈՅԱԿԱՐԱՆ Ա.ՍԱԻՆԾՈՅ

Յետ արդիունելոյ զհայեցուած մեր՝ ի համօրէն բնաւթիւն, ժամէ արդ զբաղիլ զպրմէ տնհամոր շքիղութիւնն եւ գեղեցկութիւնն ախուաց անդ։ Յաճիմ մաօք ՚ի գեղեցկոգոյնն յեղանակաց և պաշարեալ՝ ի վայելչութեանց ցըն կամիմ խորհիլ զգուցութիւնէ և զգործոց բարձրագոյն Բարեարին։

Ավ դուք, որ բերկիք նկատել ընդիմ զփառառոյ բաղոյնն ՚ի տեսարանաց, տէսէք զգացաս ծածկեալ ՚ի դալարիս : Տեսէք զպուրածիս և զանտառս, զբիւրաբէ զուն ազրիւրս և զիտակս, զայս չնդարձակ և խոր Ավ կիան, զայս հնօրեայ և զիտաւարին անտառս, զայս լիրինս որոց զագաթունք յամագ կորհչին . զվայրադ տեսիլ ժայռից և անսպառաց որ չեն խակ զրկեալ՝ ի հաճոյց : Այս ծիրանադղյն երկինք, զայլայլիկք թռչնոց խրիշ նալուր և միանգամայն սրտաշարք, հաճելի բուրմանք ծառոց և ծաղկանց, քաղցր ազգեցաթիւն տրեգականն անպատմելի համայս ներչնչեն հոգւոյ, և մանաւանդ ՚ի սոյն յայս վայրկանա՝ կարլութիւնք մեր կենցանաց եալ յատկանան այնմ խորհրդածութիւնց, զգոս մենաշ կեցութիւն դրաշտավայրից և խաղաղութիւն առաւօտեան սահմաննեն մեզ բնականաբար :

Տեսարան բնութեան որչափ կենցանի , ընշառոքալ
և խանդալատալի իցէ որոց ճանաչեն զշեղինակն , այն-
չափ մեռակալ՝ որոց մերժեն զգոյնոթիւն նորու . և յաս-
մեծատարած ներգանակութիւն է ակաց , ուր առեւ-
ներեան խօսին քալցրաբարբառ զթեանէ , ոչ այլ ինչ
տեսանէ նա այլ լուսոթիւն յաւիտենական Բնութիւննէ
մատեան բաց ամենեցուն , ոչ ունեց ներեկի է ընթառ-

ջարդութիւնը , որպիսի են Աւարիան , Աղանիան
ուրիշ հոռմական տէրութիւնները . սակայն իտայ
լիոյ կառավարութիւնը մինչև ցայսօր յոժարամտու
թիւն չիցուցընէք հոռմական խնդրոյն աս կերպիս
որոշմանը . հետեւ արար չեմք զիտեր թէ ոչ կաթողիկէ¹
մեծ տէրութիւնները՝ որպիսի են Ուստիան , Տրու
սիան և Անդղիան ինչ գաղափար պիտի յայտնեն
այս խորհրդակցութեան վերայ . որուն նպատակը՝
ինչպէս կըտեսնուի՝ ուրիշ բան չէ բայց միայն հոռ
մը և քահանայապետական այժմեան երկիրը Եւրո
պիոյ տէրութեանց պաշտպանութեան և երաշխաւոյ
րութեան ներքեւ դնել . և աս կեցպիւ մշտնչենաւոյ
րապէս արդելուլ Խտալիոյ կառավարութիւնը որ չի
կրնայ օրին մէկը չոռմի տիրել : Մակոյն Խտալիոյ
ազգային ընդհանուր բաղձանքը՝ ինչպէս յայտնի է
ամենուն , կըպահանջէ որ չոսմը՝ Խտալիոյ թագաւ
որանիստ մայրաբաղաքը ըլլայ , յառաջ բերելով
թէ առանց չոսմի՝ Խտալիոյ ազգային միութիւնը
կատարեալ չիրնար համարութիւլ :

Այս ըստածներնէս կրտեսնուի , թէ հռոմեական
խնդրոյն գծուարութիւնը մի և նոյն է և փոքրիկ
յաղթութիւնը՝ զբ պատպական զօրքը ըրաւ կարի
պալտեան կամաւոր զինուորաց վերայ՝ ամենեին չի
կրցաւ լուծել այս անլուծելի խնդիրը : Եւ յիբաւ
արգելքները և գծուարութիւնները մեծ են . ուս
տի գեսապանական բանախօսութիւնը անկարելի գործ
մի ունի իւր առջև՝ ի կատարել . եթէ կըպահանջուր
անորմէ ոչ առժամանակեայ և հարեւանցի գարման
մի , այլ հաստատուն լուծում և կարգադրութիւն մ
որով գաղղիայի զօրագնդերը կարող ըլլան քահա
նայապեական երկերներէն քաշուելու և կարողէն
կայսրը ապահով ըլլայ թէ պիտի չպարտաւորի վե
րըստին զօրք յուզարկել ՚ի պաշտպանութիւն աշ
խարհական իշխանութեան Պապին :

¶ Ես այս նախանձը բանահոսութեամբ այսպիսի հռուտառուն կարգ ադրբութիւն մի ձեռք բերելու անկարելլ

նուշ զայն, զի խօսի ամենեցուն՝ ՚ի լեզու իմանալի ։
Յայս ընդարձակածաւալ և վեհ մտուեան՝ Հայրն հաս-
սարակաց երեկի մերկապարանոց։

Յուզիմ . . . սիրտ քո թռչի 'ի հեղինակն հրաշողեաց
օրհնել և դույլ զնա . . . յատեսցուք՝ յոր ինչ բարբար
սի 'ի միսս մեր :

Ի քննին արթիքը զայս ձարտար մերենայ, որ չափէ
զժաման : Ալարն շարժի, ահա արդիւնք իմն . շարժաւուն
հաղորդեալ է այնմ անւովն՝ որ 'ի վերայ այնր. և այս
անիւ ասթէ զարժումն սլաքին : Շարժումն անւոյն իցի
ինքնին արդիւնք իմն՝ համեմատութեամբ այլ անւոյ՝ որ
շարժէ զայս : Ո՞նտի 'ի շարժմանէ զսպանակին մինչ 'ո՛
սլաքն, ոց և այլ շարժմաննք որ պատճառ և արդիւնք
իցին ընդ այլեւայլ յարտքերութեամբք: Այն է զոր կոչեմ
հետեւութիւն սրատճառաց և ներքնադասեալ իրաց :

Ապա յայտ է թէ յայսմ հետեւութիւն՝ 'ի հարկէ գոյ
պատճառ առաջին : Եթէ չը բնաւ արհեստաւոր՝ չը
և բնաւ ժամացոյց : Խորհեցարուք արդ և 'ի ձեզ և
համուշենչիք, զի է և ձեր որպէս յայս մեքենայ հետեւու-
թիւն պատճառաց և ներքնադասութեանց : Խորհեցա-
րուք յայս մեծ տեսարան՝ որ առաջի աշաց ձեր, այս
է 'ի ափեղերս, մեծ իմն մեքենայ իցի տայս, որ գոյ կարը
զաւորութիւն պատճառաց և իրաց : Այլ տեսար զի
ներքնադասութիւն պատճառաց և իրաց պահանջէ ան-
վրէալ պատճառ առաջին, որքմն զոյ պատճառ առաջին
որ յատաջ էած զտիեղերս : Առ 'ի հաստատել զայս
ներքնադասութիւն 'ի մէջ իրաց՝ պարտէ ճանաչել կա-
տարելապէս յարաբերութիւնան, պարտ է առնել զի-
մացութիւն ամենայն մասանց . ժամագործ ոմն չէ կա-
րող առնել ժամացոյց, եթէ գոյի մի մասն, որոյ ըդ-
ամեմատութիւնն չպատիպէ : Առու կառապահեն առ

կերպի թէ Խտալիոյ և թէ Գաղղիոյ կառավարութեց
ինչու որ կը տեսնեմք թէ պատերազմական մեծ պատշ
ըաստութիւններ կը նեն , թէ պէտե Գաղղիոյ գահա-
լիքը միանդամյն կաշխատի և փորձ կը փորձէ մեծ
և փոքրիկ տէրութեանց խորհրդակիցութեամբը լու-
ծել հոռմական ինդիրը .

կենցաղագէտ երեւելի անձինք, որոց թիւը կը դասուի մօսիւ տը Ժիրատէն, անկարելի կը համարին քահանայապետական վիճակաց առաջնովութիւնը ուրիշ կերպիւ ձեռք բերել, բայց միայն դազդացից զօրաց մշտնջենաւորապէս Հռոմի մէջ մնալով և այս միջոցն ալ ինչպէս յայտնի է ամենուն, իւր վտանդաւոր հետեւութիւնները ունի ։ Աւստի կղերական լրագիրները՝ ՚ի պաշտպանութիւն քահանայապետական աշխարհական իշխանութեան, անդործադրելի և անկարելի առաջարկութիւն մի կընեն, այն է իտալական միութիւնը աւրել և պառակտեալ Իտալիոյ մէջ հրաւիրել զգահակորոյս գուբքուրը և արշեղքսերը իրենց աւստրիական զօրացնդերով ։ Բայց չեն մտածեր թէ ոչմիայն անկարելի է այս դործը, այլ նոյն իսկ Աւստրիոյ տէրութիւնը հինգամանակաց Աւստրիոյ տէրութիւնը չէ. անոր աեղուրիշ նոր և ազատասէր Աւստրիա մի կանգնեցաւ, որ Հռոմի Ո. Գահին հետ եղած դաշնադրութիւնը (քօնքորտա) կուզէ աւրել, և շատ աղէկ կը հասկնայ լրւսաւորեալ դարուս մէջ ապրօղ մեծ տէրութեան մը զոյութեան ու զարդացմանը անհրաժեշտ եղած պայմանները :

Աւատրիկոյ ֆիրանչիսկոս—Յովսէփ կայսրը՝ փառա-
ւոր ու սիրալիք ընդունելութիւն մի գտնելէ եակ-
'ի Փարիզ, մեկնեցաւ իւր մայրաքաղաքը վերադառ-
շալու + ուր անցեալ ամսոյ ՏԵՀԻՆ հաստ և ուրա-
խութեան աղաղակներով ընդունուեցաւ : Այս վե-
հապետական այցելութեան բարեպատեհ առթիւը՝
թէ ֆիրանչիսկոս կայսեր կողմանէ և թէ Կապոլէոն

զերաց է անշուշտ իմացտկանութիւն : Որպէս իմացականութիւն արուեստաւորին՝ պարտի ամփոփել զամենայն վասառնս ժամացուցին՝ նոյն և իմացականութիւն սկզբնապահառին պարտի ամփոփել զհամօրէն տիեզերա : Եթէ քանի ինչ մասանց անտեղեակ լինէր, անկարելի էր նմա յայնժամ՝ դնել զայն 'ի կարգադրութիւն և գործ իւր խանգարէր հետեւաբար՝ եթէ մին եւ եթ չլինէր հաստատեալ՝ 'ի տեղւոջն : Ալա իմացականութիւն իմն որ զամենայն ամփոփէ, է իմացականութիւն անսահման . ուրեմն իմացականութիւն առաջնապատճառին է անսահման : Այլ վասն առնելց զժամացոյցն, ոչ բայէ ունել եւեթ զիմացականութիւն, պարտէ և ունել զկարողութիւն և զճարտարութիւն : Ուրեմն կարողութիւն առաջին պատճառոյն՝ ընդարձակագոյն է իրու զհանճար իւր . ամփոփէ զամենայն և անսահման է որպէս զայն : Հստորում այս առաջին պատճառ ամփոփէ զամենայն, գտանի ամենուրեք . ուրեմն է անրաւ : Արդ եթէ այս պատճառ իցէ առաջին, ուրեմն անկախ է, եթէ էր նորա կախումն յումեքէ, գոյր ուրեմն այլ պատճառ յառաջ քան զայն : Այլ եթէ անվրէս չարկ իցէ գոյլ պատճառ առաջին, հետեւութիւն իմն է բնականարար զի նոյն պատճառ լիցէ և անկախ : Այս պատճառ առաջին գովով անկախ, ամենակարող և ամենիմաստ՝ առնէ զամենայն զոր կամի, ուրեմն ազատ է : Զէ մարթ նմա ստանալ նորանոր ծանօթութիւնս զի յայնժամ՝ իմացականութիւն իւր սահմաննեալ լինէր . տեսանէ, ուրեմն, զամենայն զանցեալն, զներկայն և զապագայն : Ոչ կարէ ևս փոխել զորոշումն իւր . զի եթէ փոխէր զայն՝ ոչ կանխաւ տեսանէր զամենայն, ուրեմն անփոփոխ է :

կայսեր կողմանէ եղած տաենախօսութիւնները .
նմանապէս ուրիշ շատ պարզաներ կը յայտնեն թէ
այս երկու կայսերական կառավարութեանց մէջ քա-
ղաքային համաձայնութիւնը կատարեալէ . և ուրիշ
կերպ ալ չէր կը նար ըլլալ , ինչու որ ՚ի ներկայու-
թեան գերմանական և արեւելեան խնդրոյն՝ Գաղ-
ղիոյ օգուաները կը պահանջեն որ սերտիւ միանայ
Աւստրիոյ հետ . իսկ այս տէրութեան համար և ս՝
Գաղղիոյ հետ համաձայնութիւնը շատ օգտակար է .
սակայն չեմք կարծեր թէ ՚ի դիպուածի պատերազմի
մը , որ Գաղղիան կը նայ ունենալ Բրուսիոյ կամ
Իտալիոյ հետ , Աւստրիոյ կառավարութիւնը հա-
մաձայն մնայ Գաղղիոյ հետ կամ պատերազմակից
ըլլայ անոր հետ :

Աւստրիայ արտաքին գործոց տեսուչ մօնիւ աը
Գլայսթ սեպուհը՝ օտար տէրութեանց քով եզօղ
աւստրիական գեսպանաց յուզարկած շրջաբերական
նամակին մէջ հետևեալ յօդուածը կըկարդամք, որ
Գրադղիոյ և Աւստրիայ այժմեան քաղաքային համա-
ձայնութեան նոր ապացոյց մըն է :

“Աւստրիան հաճառթեամբ սրտի տեսաւ թէ կ .
Պօլսոյ Գաղղիոյ և Որուսիոյ գեսպանաց կիրիակ
Նկատմամբ Բարձրագոյն Դրան մատուցած վերջին
յայտագիրը բոլորավին բարեկամական և Խրատա-
կան էր և ամենեին սպառնալիք մի չէր պարունա-
կեր : Յետ այսորիկ Աւստրիան և Գաղղիան կատա-
րելապէս համաձայն ըլլալով Արելեան խնդրոյն
պարագայից վրայօք , միենոյն քաղաքական ընթաց-
քին պիտի չետեին Արելքի մէջ”:

Անդ զերոյ կառավարութիւնը ներքին և արտաքին
շատարի գժուարութիւններով զբաղեալէ : Մէկ
հոգմէն ջիւնիանեան կուսակցութիւնը անպահաս
խոռովութիւններ կըհանէ . միւս կողմանէ՝ ժողո-
վրդեան մէկ մասին ազգատութիւնը և անօթութիւնը
ծանր անհարզութիւններ կըպատճառեն : Եկաէս-
թէրի մէջ արմտեաց շտեմարանները, հացակործաց
և մսավաճառաց խանութները՝ի հուր մատնուե-
ցան յիշեալ խոռովարաններէն :

Հապէշստանի զերայ յարձակելու անդղիական գորաբանակը զրեթէ պատրաստ է . որւն առաջին գունդը արդէն կարմիր ծովուն եզերքը հասած է . ուսկից դէպ 'ի Հապէշստանի մայրաքաղաքը պիտի երթայ : Եզիպտոսէն հասած լուրերն ևս կըծանուցանեն թէ այնաեղ՝ 'ի հաշիւ Անդզեյ կառավարութեան 3000 չօրի պատրաստ կըդտնուին . որոնք անյաղաղ նաւերը պիտի գլուխին Հապէշստանի ծովեզերքը տանելու համար :

Ապահովագութեան մած շղթենաւերով շարունակ զօրք
սկիզբն և ոչ վախճան : Աթէ էր նորու սկիզբն՝ կախեալ
կոյցը յայնմանէ՝ որ ետ նմա դոյսթիւն, և եթէ էր նորա
վախճան՝ կախեալ լինէր յայնմանէ որ կարէր գաղաքի
ցուցանել զնու ՚ի պահպանութիւնէ . ուրեմն յախտենա-
կան է : Իբր խմացական ընտրէ գրաքին և զչարն , գա-
տէ զարժանաւորն և զանաքանն . իբր աղջան՝ զործէ
ըստ այնմ՝ այսինքն սիրէ գրաքին , առէ զչարն , վար-
ձատրէ զառաքինութիւն , պատժէ զմոլութիւն և ներէ
այնմ՝ որ աստաշուէ և զայ յուղաւութիւն : Յայսոսիկ
ամեննեսեան առնէ զոր ինչ կամի . զի կամիք գրաքին եւեթք .
Հանգամանք սոյն այս պատճառի՝ կոչին ստորոգելիք .
և յոր Արարիչն պատժէ՝ տան այնմ անուն արդարու-
թիւն , այնմ որով վարձատրէ՝ անուն բարութիւն , այնմ՝
որով ներէ անուն ողորմածութիւն : Կարողութիւնն՝ որ
առնէ զամեննեսեան , խմացականութիւնն՝ որ կարգաւորէ
զամենայն , բարութիւնն՝ որ վարձատրէ , արդարութիւնն
որ պատժէ , ողարմածութիւնն՝ որ չնորհէ , յոյտնին և բու-
վանդակին ՚ի մի անուն՝ որ է Կախախինամութիւն :
Այսորիւք իրոք պատճառն առաջին ինամածէ զամե-
նեսեան : Պատճառ առաջին է տամնիմոստ , խմենա-
կարող , անկախ , աղատ , անփոխախ , յախտենաւկան ,
անսահման , արդար , բարի և զթած . որոյ Կախախինա-
մութիւն ամիտիէ զամենայն : Ահա գաղափարք՝ զորա
պարտիմք ունիլ զԱսութեած և զտեսարաննէն զոր ներ .
կայսուցանէ մեզ բնութիւնն , մինչ կամիք ընթեռ-
նու և անդ զոր ինչ ուսուցանէ մեզ :

Թարգմանեաց 'ի գաղղիականէ
Մարիսմ Ճերմակեան ,
աշակերտունի Հռիփսիսմեան
վառքառանին Օմիւռմիոյ :

կըյուղարկուին 'ի Շուէզ, որոնք հատէշտանի արշաւանցը կըկերաբերին : Քիչժամանակէն պիտի իմանամք թէ մասմասու կայսրը՝ անդիմական գորաբանակին յառաջանալը լսելով ի՞նչ ընթաց ը պիտի բռնէ : Ապաքէն փափառելի է, որ եւրոպացի բանտարկեալներուն սիրով ալատութիւն առաջիւ, հոգ տանի մարդասիրաբար արդելուլ արիւնահեղութիւնը . որուն անիրաւ պատճառը պիտի ըլլայ:

Սինչդեռ հոռմական խնդիրը նոր և է կերպիւ
լուծուելու վերայ է , տարակոյս չաւնիմք թէ իւրա-
քանչիւրոք յօժարամառութեամբ պիտի ընթեռնու
հետեւալ աեղքիւթիւնները , զօրս դաղղիերէն
լրագիրներէ թարդմանեցինք :

Հոռմական փարբիկ տէրութիւնը այսօրուան օրս
ընդամենը 700 հազար հոգիի շափ ընակիչ ունի .
որ բաժնուած են հինգ նահանգաց մէջ : Այս նաև
հանգներերն են նախ համեմ՝ ուր ամենէն շատ
բնակիչ կը գտնուի . այսինքն 327,000 հոգի , Քրո-
ղինոնէ՝ որ 155,000 բնակիչ ունի . Վիթերսէ և
Վէլլեթրի նահանգները և Ջիվիթաւ-Վէրիա նաև
հանգը , որուն ժողովուրդը ամենէն սակաւաթիւ է ,
այսինքն 21,000 հոգի : Քահանայապետական վի-
ճակաց մակերեսը ընդամենը 11,000 քառակու-
սի հազարամէթր է :

ԵԿԱՐԴՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐՁԱՆԻ ԱՂՀՅԱՍԴՐ
ԿԱՅԾԵՐ ՈՐ Ի ԲԵՐԵՔՑՑՈՒԹԻ(4)

¶ Ամէջ Հրապարակի կայսերական ձմերային պալատան
և հիմարուղրակ տան զվարար շտաբի (տաննական տե-
ղի գիշտուրական կառավարութեան) կանգնեցեալ է
Աղջբաննը կայսեր արծանը . որ բարդահայ յամբողջ
հատաքար (կրանիթ) սեանէ . նշյալիս ՚ի վերայ հատա-
քար պատուանդանի զարգարեալ սովիսովնձեայ խորա-
քանդակաւ : Ի կողմանէ պաշտօն տրծանազրեալ
կայ, Աղիբաննը Ռուսացն երախտագիտ Ուռաւասանն:

բայ ճարտարագիտն էր երևելին ուը Առեքէրուն :

СОЧИЕНИЯ

Երշալամոյ նախընթաց թուով սիրայորդոր համառօտ յօդուած մի հրատարակած եմք 'ի մասին կալուածական վէճին, որ կըյուզուի Եզիդականի Հայ բնակչաց ու Երուսաղէմի սրբազնան Ախատրիարքին մէջ, յորդորելով երկու կողմունքը՝ որ փոխադարձ պիճողութեամբ բարեկամաբար վախճան տան այս գործոյն : Աակայն ցաւօք սրտի կըսեսնեմք որ Կ. Պօլսոյ ազդային լրագիրներէն ոմանք, փոխանակ յեղայրոսիրութիւն և 'ի միաբանութիւն հրաւիրելու զիիշեալ հակառակորդ կողմունքը, ուրոնիք հոգեսր Հայը և հոգեոր որդէք են, անխոչեմաբար կաշխատին ընտանի վէճը ևս առաւելանքացնել, զրգուել և մեծ խռովութիւն մի հանել, որուն հետեւութիւնը կընայ շատ վեասակար ըլլալ ընդհանուր Ազգին, և մանաւանդ Ա. Երուսաղէմայ արժանայարդ Միաբանութեանը . որուն համար՝ ըստ մեր կարծեաց, ամենէն մեծապին կալուածը՝ իւր հոգեոր հօտին համակրական սիրոյն հաստատուն մնալն է . որուն նիւթեական և բարյալատն եկամուտը՝ քանի մի կալուածոց եկամուտէն անշուշտ նախամիջառ իօհամառուի :

Կըցաւիմք նեկ մեծապէս , որ այս ազգային ձաւ
խորդ կ որդոյն առթիւը կ . Պօլսոյ Հայ լրադիրնեւ-
րէն ումանք անխոչեմ ու անարժան կերպիւ կըբամշ-
բասեն ու կըպախարակեն Աղեքսանդրիոյ մեծապատ-
միւ Յակոբեան Եղբարքը՝ որ իրենց ազգասիրական
և ուսումնասիրական զովելի աշխատութիւններով վր-
երեւչի հանդիսացած են Եղիկատոսի մէջ , մանաւ-
ւանդ Յակոբեան մեծաշուրջ Ծագուր աղան , վսե .
Կուլպար փաշյին զործակատարը . որուն անխոնչ
շանից արդիւնքն են Աղեքսանդրիոյ Պօլսու-Պէյ.

եան աղջային վարժարանին բարեկարգութիւնը և
յառաջադիմութիւնը , նմանապէս եկեղեցւոյն պայ-
ծառութիւնը և անոր եկամտից աջումը : Այս մեծ-
արգոյ պատուական անձը վշտացնելը (եթէ Հայ-
լրազիրներէն ոմանք այդ կարողութիւնը ունին), մի-
թէ վսեմափայլ Կուտպար փաշան՝ մեր աղջային բա-
րերարը վշտացնել չէ՞ , որ իւր կատարեալ վստա-
հութեամբը և իւր բարձր համարումովը կըպատուէ
զնա , և անոր ձեռօքը կըանօրինէ իւր վեհանձնա-
կան աղջային բարեգործութիւննը : Այս՝ Օմիւ-
նացի Յակոբեան մեծաշուք թագւոր աղջային խնա-
մօքը շատ առիթներու մէջ աղջային անունը կըփա-
ռաւորուի Խցիպատափ մէջ . և առանց հեռու երթա-
լու՝ կրնամք յառաջ բերել մեծահանգէս ընդունե-
լութիւնը՝ որ անոր միջնորդութեամբը եղաւ ամե-
նապատճէ տէր Եսոյի Ա . Պատրիարքին 'ի կողմանէ
եղի պատճան կառավարութեան , նմանապէս աղ-
ջասիրական հիւրասիրութիւնը՝ զոր Ա . Արքադ-
նութիւնը ընկալաւ 'ի առևնն մեծաշուք թագւոր
աղջային : Այս երեելի անձին եղիպատճան կառա-
վարութեան առջեւ ևս մեծ յարզ , համարում և աղ-
ջեցութիւն ունենալը կըվկայէ կ . Պօլսայ հայերէն
հանգէս մի , երբ յառաջ կըբերէ թէ կրնայ աքսո-
րել ու բանատրկել տալ և յուսահատ վիճակի մը
մէջ ձգել իրեն հակառակ կեցող անձինքը . բայց
մեք ընդհակառակն կըսեմք թէ մեծապա . Ծագւոր
աղջան՝ կառավարութեան առջեւ ունեցած իւր ազգե-
ցութեամբը շատ անգամ ազատեր է և կազմատէ
միշտ աղջային խղճալիննը յաքսորէ , 'ի բանաէ և
'ի յուսահատ աղջապատթենէ , որչափ որ կարելի է :

Դ վախճանի արժան կըհամարիմք յրշէլ աստա-
նօր , թէ Հայ լրազիրք ոմանք , 'ի կրից շարժեալ ,
անհիմն ամբաստանութիւններ և զրպարաւթիւններ
կըհրատարակեն երբեմն իրենց թէրթիրուն մէջ
այս կամ այն պատուաւոր անձի ու անձանց դէմ .
որոնք շատ անդամ ամեննեին կարեսորութիւն չալով-
նոյն հրատարակութեանց կամ արհամարհէլով զա-
նոնք՝ պատասխանուոյ արժանի չեն համարիք : Այս-
պիսի առթից մէջ կըտեսնեմք որ յիշեալ լրադիր-
ները այս լուսթիւնը իրեք յաղթանակ կըկարծեն
և կընդունին , այնինչ ճշմարիտ արհամարհանք
մըն է 'ի կողմանէ այն պատուաւոր անձանց , որոց
պատճիւ և համարումը շատ բարձր ըլլալով՝ լրա-
դրաց ոմանց անիրաւ յարձակումները չեն կրնար
հասնիլ անոնց :

Արդ վերայիշեալ կալուածական խնդրոյն գառնաւ լով՝ կը հաւիրեմք եղայրաբար ազգային լրագիրները որ մեզի հետ ջանագիր ու յորդոր լինին երկու հակառակորդ կողմանցը, որպէսզի փոխագարձ զիջողութեամբ բարեկամակար վերջացնեն այս ընտանի վէճը և հաշտուին իրարու հեա՞ հոգեոր հայրը իւր որդուցը ճակատը համբուբելով հայրական սիրով, և հոգեոր որդիքը իրենց հօրը սուրբ ԸՆ համբուրելով որդիական հնալանդութեամբ :

Կը լսեմք թէ ամենա. տէր Ասայի Ա. Պատրիարքը կը պատրաստուի եղեր վերադառնալ իւր աթոռը ՚ի սուրբ Երուսաղէմ։ Այինք է մեծ հաւատալ թէ ՚Սորին քարձը Արքաղնութիւնը իւր հոգեոր հօտին սիրաց շահելով և իւր հայրական սուրբ օրհնութիւնները տալով անոր՝ պիտի վերագառնայ :

Գրահիբեկն արժանահաւատ անձէ մի առ մեղդ բուած նամակ մի կը հաւասարէ մեզ, թէ Եշիպատովի բարձրապատիւ Փոխարքյան արժան համարեց է որ վիճաբանութեան ներքեւ զանուած կալուածոց եկամուտը՝ ինչպէս ասկէց 25-30 տարի յառաջ, նոյնպէս և յետ այսորիկ շարունակուի միշտ նուիրուելու ի պէտու չարող առաջարին ռառուած Եղիսաբե

Վ սեմաշուք Եշրամ-Պէլլը՝ որ Փոխարքային առաջին թարգմանն է և շնորհ դտած է անոր առջև, փութացեր է Կորին Բարձրութեան պյա Հրամանը անմիջապէս կատարելու և նամակը՝ որ անցեալամսոյ Յէին յուղարկուեր է ՚ի Կ. Պօլիս, արդէն Կորին Արբազնութեան ձեռքը հասած պիտի ըլլայ :

Դրասպիզոնի Անսուսպ եպիսկոպոսին՝ Եղիպտոսի
Առաջնորդ ընարությա բարեյաջողապահյի մի հաս-
տառուն յօյս կուտայ Եփիպտահայոց համաք ։ վասն
զի այս հոգեար հովուին ազդ ասիրական աստքինու-
թիւններէն և խոհեմութիւններէն ՚ի զատ, իւր
կենցաղագէտ խօսքերովը սիրելի եղած է քոխսար.
քա ին, որ անդամի երեք ժամու չափ բարեհաշաքէր
է, կըսեն, խօսակցելու անոր հետ. Ասկէց յոյշնի
կըլլայ, թէ գերա. աէք Անսուսպ եպիսկոպոսը ու-
րիշ անցամ Եղիպտոս դացած է, և Եղիպտահայը
ու Փոխարքայն քաջ կը ձանաշէն գինքը.

Հալէպի վիճակին Առաջնորդ գերա . Տիկրանեան
Մկրտիչ վարդապետը Խզմիրէն Հալէպ եթալու
Ժամանակը՝ Հարիկաւ Աղէքսանդրիա հանդիպելով,
երկու շաբաթի շափ մասցեր է յԵղիպատս, ուր յա-
ջողեր է 324 Փրանք Աղէքսանդրիայէն և 40 Փրանք
Գայիրէէն հողովելու 'ի նպաստ Ծէթունի աղ-
պային գպրոցաց . բաց յայսմանէ դրամական մշտն-
ջենաւոր օգնութեան ազգասիրական խոստումներ
ընդուներ է մեծաշուք հայկալուն անձէ մը վասն
յիշեալ գպրոցաց : Այս ազգային բարեբարութեան
վրայօք՝ պիտի չուշանամք մանրամասն ծանօթու-
թիւններ տալու մեր ընթերցօղաց :

Հագուստի կապուստի տարագոյման ծախքը՝ ինչ-
պէս նաև իրարու այցելութեան երթալու տոթիւ
եղած շափաղանց մեծարանքը , վերջապէս որ և է
տեսակ շուշլութիւնը մոլութիւն մը կըհամարուի ,
որ ազգային դերդաստանաց բարեկեցութիւնը և
խաղաղութիւնը կըվրդովիէ . մանաւանդ առետրական
սաստիկ ձախորդութեան ժամանակ , որպիսի է ներ-
կա ժամանակս . թէ պէտք տնտեսական խնայութէ լը
(իբօնոմիա) գովելի առաքինութիւն մընէ . զոր ըն-
տանեաց տէր անձինքը պէտք է որ 'ի զործ դնեն
միշտ , սակայն առետրական ձախորդութեան ժամանակ
անհրաժեշտ պարագ մընէ , որպէսզի աղքատութիւն
և իւր վշտալի հետեանքը չծանրանան մեր ու մեր
զաւակաց վերոյ :

Այսպիսի ծանր խորհրդածութիւններէ շարժեալ
Խղմիրի պատուաւոր ու խոհեմազդոյինները՝ համա-
ձայնութեամբ ազգիս երեւեաց առաջարկեցին աղ-
դային թարգական մեծարդոյ խորհրդոյն . որպէսզի
անտեսական խնայութեան վերաբերեալ անօրէնու-
թիւններ հաստատէ յօդուած Հայ հասարակութեան
քաղաքիս , խոստանալով թէ պատրաստ են յօժարա-
մութեամբ 'ի գործ գնել նոյն խնայողական աղզ-
օդուած անօրէնութիւնները . Հետեաբար ամսոյս չին
կիրակի օրը սուրբ Ամենանոս եկեղեցւոյն մէջ յե-
տագայ խնայողական յօրդորը և կարգադրութիւնը
կարգացուեցաւ . որուն պիտի հետեւն ուրիշ այս օ-
րինակ կարգադրութիւններ :

“Քանի մը տարիէ ի վեր շուկայի առևտրականն ձխորդութիւնները յայտնի են ամենուն թէ որչափ վնասներ յառաջ բերած են, որչափ անձեր զործէ դադրած, քանի արհեստաւորք շուկայի մէջ շարժում ըլլալուն անկարող եղած են իրենց արհեստը բանելու զգաց ամեն մարդ թէ որչափ կժուարացան ապրուստները, քանի քանի անձինք գննէ օրապահինքնին հողալու համար ստիպուած են նոյն իսկ արհեստնին բոլորովին թողուլ և ուրիշ զործ և աշխատութիւն փնտուել: Տնական երջանկութիւնը և խաղաղութիւնը ի հարկէ շուկայի կործոց յաջողութենէն և շարժումն կախումունին. երբ նոյն յաջողութիւնը կըպակսի և չիբնար համապատասխաննել տնական ծախուց, խոհեմութիւնը ի՞նչ կըպարտաւորէ ընել մարդուս, հաբկաւ մտածել և ինայողութիւնը զիմելո, որնոր միմայն ընտանեաց երջանկութիւնը կանգուն կըպահէ, այն միմայն ձախորդութեամբ կրնայ պատուար ըլլալ. խնայողութիւնը՝ որ ուստարեալ և քալաքակրթեալ ազդաց մէջ ի զործ դրուելով կարող եղած չէ ընտանեաց խաղաղութիւնը վրդովելու: Ահաւասիկ սոյն վերջին տարիներու մէջ եղած ձախորդութիւնները հարիկադրեսին

ու սահման դնեն ծախուց . սոյն օրինաւոր առաջ ջարկութեան վրայ անկարելի էր որ թէ ապային մեծամեծներու և թէ քաղաքական ժողովոյ ուշագրութիւնը չըրաւիրուէր . այն սոյն խնդրոյն կարեորութիւնը օրինաւոր ձանցուելով՝ համոզեց դամբները միանալ ոչ բռնութեամբ , այլ կամօքնի միանալ շատերու բարի օրինակ ընծայելու և այն միայն յօդուա ազգին և ի խաղաղութիւն ազգային ընտանեաց , որոց շատերուն վիճակը յայտնի է Աւելորդ ծախսերը և շնորհութիւնը մեր ազգին մէջ ալ մուտ ունենալին ի վեր ծանր ծախուց դուռ բաց .

ւուած և ընտանեաց խաղաղութիւը վրդոված է . ուստի
ինչպէս ըսկինք՝ ջշմարիտ ազգասիրութեան ողի կրող
երկելիներն ալ խնայողութեան մասին վերաբեր
եալ ըլլալիք որոշմանց ամենքն ալ համաձայն և հա
մափակ զանուեցան . ուստի նախապէս որոշուեցա
որ այսօր ամենասրբոց տօնախմբութեան առթիւ իրալ
շնորհաւորելու եթենկութիւնը դադարուած հա
մարուի և երբեք անուշեղենի մեծարանք չըլլայ ո՛վ
և իցէ պարագաներու մէջ . արդէն կըյիշէ բարե
պաշտ հասարակութիւնը որ քանի մը տարի յառաջ
ալ սոյն արդելքը ազգովին եղած էր , բայց դժ
բաղդաբար երկար յարասեութիւն չունեցաւ . ան
շուշտ խնայողութեան օգտակարութիւնը դիտցող ա
մեն ազդայինք սոյն ազգովին եղած համաձայն որո
շումը հաճութեամբ պիտի յարգեն (և այսպիսի
տօնական օրերու մէջ իրար շնորհաւորուելու եր
թե եկութիւնը բոլորովին բառնալով՝ միմիայն բա
րեկամական պարզ և անշուք այցելութիւն մի բաւա
կան համարուի) , սրբազն պարտք է ամենուն ար
դարեւ սոյն համահաճ որոշումը յարգել՝ եթէ կու
զեն խնայողութեան բարի օրինակ մի տալու . եթէ
կըցանկան որ աւելորդ ծախքերը արտաքսուին աղ
գէս . մայէ հարսանեաց և թէ ուրիշ բաներու հա
մարաւ մասնաւոր մողովքով լասնաւոր որոշումնե
պիտի ըլլան , անոնք ալ շաբթուս մէջ խորհրդով
պիտի տնօրինուին և եկող կիւրակէ բարեպաշտ հա
սարակութեան մի առ մի պիտի ծանուառուիհաւ

Ուրախ սրտիւ կը աեւնեմք թէ Հայոց ազգին գելցիկի սեռը ուսումնասիրութեան մէջ կը յառաջանակի օրը ստորէ . որ մնծ ու միսիթարական ակնկալութիւն մըն է ազգին ապադային համար . Այս յառաջադիմութեան պատուղները կ. Պալսոյ ե. Իզմիրի մէջ անպակաս կը տեսնեմք, ուր Հայկալուն ազնիքի որի որդիք ռմանք հոգ տարին և կը տանին բարոյական օդտակար պատմութիւններ և յօդուածներ թարգ. մանելու 'ի դաղղիականէ, որոնք տպադրութեամբ 'ի լոյս Ընծայուեցան . որոց մէջ երեւելի կը հանդիպանայ Արշակունյաց ներկայ թուոյս Բանսասիրականին մէջ հրատարակուած գրաքար պատուական յօդուածը . որ ոչ սակաւ պատիւ կընէ իւր թարգմանչեն՝ Ճերմակեան Մարիամ օրիորդին, և միանդամայն ապացոյց մըն է քաղաքիս Հոփիսիմանց վարժարան նին յառաջադադիմութեանը :

Հաճութեալր սրտի կըլսեմք նաև թէ ինուսաւ-
տանի մէջ ևս մեր համազգի օրիորդները զովելի
ջանիւք կաշխատին իրենց մատւռական կարողու-
թիւնները զանազան ուսմունքով մշակելու և օդտա-
կար թարգմանութիւններ ընելու 'ի պէտք կըթու-
թեան ազդային մանկանց :

Այսպիսի թարգմանութիւններէն մէկն է Գլուխացանը՝ առաջին աշխարհական պատմութիւնը անուամբ փոքրիկ դրբոյի ըստ այս օրերս ձեռքիրնիս անցաւ։ Այս աշխատառիւթիւնը՝ զոր արժանայարդ Խչւա տէր Գրիգորեանց աւումական օրիորդը զաղղիարէնէ հայերէն աշխարհաբար լեզուի թարգմաներ է Անդրքպուրկի և չ'ուր և ՚ի լոյս ընծայուած է, այս աշխատասիւթիւնը կըսեմք բարյական և խրառական առակեր կըպարունակէ, որոնք օգտակար են տղայոց արեկրթութեանը համար։

Յետաղայ յօդուածը կալկաթայէն Աեպեմբերի
Յին յուղարկուած է մեզ՝ ի հրատարակութիւն :

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳԱՅԻՆ
Յետ նստելոց գերապատիւ սրբազնն Եսայեայ յա-
թոռ պատրիարքութեան սրբոյն Սաղինայ, զհամբաւ
զանազան բարեկարգութեան ազգային օգտից՝ բազմար-
դիւն Արշալոյսն Արտաքեան աւետենաց 'ի լենիփա հեռա-
ւոր ազգայնոցն 'ի յոյս, 'ի հրառւանս և 'ի խնդութիւն,
թէ Աթոռք մեր և զվարորդք եկեղեցւոյս չեն խապառ-
վերջուննեալ. որոց մին էր և ձեռնարկն դասակարգու-
թեան ցանկից հնոյ կատակարանի. որ կարի պիտանի է՝
և տկեղային հոգւոյ ըզձանօք կարօտաւոր՝ օր մի առաջ
ունել փափութիք: Յետ անցանելոյ բաւական ժամանակի
չտեսաւ յանկեան ուրուք լրագրոյ, թէ որ յղացեալն
էր ծնաւ անթերի կերպարանօք, թէ քառամնօրեայ
գոյացութեամբ անկերպարան վիժեալ ընդ եղջերուա-
քաղս դասեցաւ 'ի ցաւ լսողաց. քանզի որպէս մերն,
այնպէս հաւատամբ թէ աչք կամոքէն իրաւական ակ-
դասիրաց յուսով մեծաւ. 'ի նու հային :

Հայոց հաւանականն է, թէ յետ լրութեան թերեւս
պատճառաւ ծախուց տպագրութեան յետս մասցեալ.
և թէ ամբուն սրբոյն Յակոբայ անձեւնահաս ընձեռուման
ծախուցն տպագրութեան : Այդ եթէ իրօք այսպէս,
մեք պատիւ համարիմք խոնարհաբար ծանուցանելն
սրբազն Աթոռակալին և սրբազումար երկասէր միաւ
բանից նորա, թէ ՚ի բաշխից անտի կտորնեալ 40,000
ռուփոց(1) հանգուցեալ պարոն Գէորգայ Մանուկեան
Բթափոյ Եղեալ Զուղայեցւոյ, որ աստ ընդ կառավա-
րութեամբ ընդհանուր մատակարարին օրինաց, կատա-
կաց և հրիտակաց որբոց և այրեաց, յընթաց երկար
ամաց բարդեալ վաշխիւն անցեւոլ քան գլրամազլուին
(անշարժ) իրու երեքտասան հազար կումբանոյ ռու-
փոց ժառանդաւոր է այժմ աթոռի Երուսաղէմի, և
դտանելց է զայն՝ յորժամ օրինօք կոչումն արասցէ :
Ո՞ղ լիսի մասն այսր հրիտակի՚ի վճար տպագրութեան
աշխատասիրեալ ցանկին սուրբ գրոց ։ զի եթէ ոչ յա-
նուն և ՚ի յիշատակ առատանուէր բարեացալաբտին
Զուղայեցւոյ, կամ Եթէ ոչ ՚ի քաջաներութիւն ապա-
նեաց հետեւողաց օրինակին, գո՞նէ ՚ի վասու և ՚ի պար-
ծանս (Եթէ ոչ ՚ի մշտարութիւն) Ալոնին սրբոյ եղիցիք.
յոր հաւատացեալն յուսոյ և ապաւինի հոգեւոր և մար-
մաւոր միխթարութեամբ . Թո՞ղ և զայն դումար որ
հաւաքեալ գտանի ՚ի հաշիւ եկեղեցւոյ քաղաքիս վասն
սրբոյ Աթոռոյն Երուսաղէմի :

Արդարեւ ոչ սակաւ զարմանալի և այս՝ թէ հիմ
յիշեալ աթոռն ցայս վայր իսկ անհոգ մնացեալ ՚ի
պահանջմանէ իրաւանցն . թէրեւս չունի տեղեկութիւն
զգրամցն աստի (որ անհնարեացն է սակի), կամ թէ
ոչ գիտէ զընդհատեալ վճիռ օրինացն տեղականի , թէ
ո՛ և իցէ պահանջ երկարեալ քան զպայմանեալ ժամա-
նակ իւր , հատանի յիրաւանց ժառանգաւորին և դառ-
նաց ՚ի գանձարան հասարակաց . ուստի և որ ունիցի ա-
կանջո լսելց՝ լուկիցէ . և եթէ իրական կամ նիւթական
բարեկ առ այս , լիցի և մեղ մասն իբր պարզե անհատի :

Յանկալի է յոյժ արդայնոցս աստի լսել՝ թէ յետ
գերատատիւ սրբազնն Գէորգայ աղքացն արքեպիսո-
կոպոսի և առաջնորդին Դաւրէժոյ ընդ երկար աշխա-
տանաց և ջանից 'ի գրան Արքային Պարսկաց, և ստաց-
ման գաւառկարգ Հրովարաակաց 'ի բազում գլուխս օգ-
տից հայագգի ժողովրդոց ընդդէմ Ականաց և խիզախ-
ման խարականաց աղդին, արդեօք տեղի կալա՞ն ըն-
դունելութիւն յայլակրօն քաղաքացիաց . և թէ նա-
հանդք Արքապատականի վասն ազգայնոցս եղեալ ըն-
տանի և նպասաաւուր 'ի յապահովութիւն՝ թէ զի՞ն կի-
կօն, զմէն կիդօն, որպէս բազմիցս պատահեալ վասն
մերազնեայ հալատակաց Զուզոյու՝ այսօր աջրմի զրեալ
և 'ի վաղի՛ ձախովն չնշեալ։ Երջանկանայր դարս
վասն աղդիս, անդորրանայր և վիճակ կինաց վեհափառ
Գէորգայ սրբաջնասուրբ կաթուղիկոսի, եթէ 'ի հա-
մօրէն ստիճանապարախս վիճակի ազդին ունիցէր զՊէոր-
գեանս զօրագլուխս, որպիսի ունիլ, ասէ, զվիհապեա-
եանն . արդարե ըստ անուանն մշակ և հողագործ բարի
'ի մարմանդս բանաւոր հօտին . բայց յոյն մեծ իմն է
խարիսխ հաստատութեան . և եթէ Տէր կամիցի, 'ի

քարտանց յարուցանելոց է մեզ զաւակս Արբահամու :
Տեր Յովհաննէս տէր, Յովհաննիան քահանայն
Նիմշահարաց յիշատակիալն 'ի Թիւ 809 Արշալուտը ,
ասի աւարտեալ զպաշտոն նուիրակութեան աստի իրքեւ
մի հաղար ռորովք՝ չոգաւ ՚ի Ամնկափուր . ռւստի նաւ-
ել աւնէր ՚ի Բթաւիս : Տէր չէն պահէ զտուն Սզգիս՝
օրհնելով դժողովուրդս Հնդկաստանայ . որ իրօք տրոց
և ողբրամաթեան մասին միշտ բարձրապղուխ է եղիալ .

(1) Մեկ ուսումնական երկու շաբաթ կարգել : Տ. Խ.

և գուարթ . զի թէսէտ ասկաւախումբ՝ այլ ըստ կարի ոչ յետադաս քան զի . Պօլոյ ժողովուրդն . որ զա ձեռնթափ ուղարկաց՝ ի Հնդիկս և յասպարէջն Ովիանու . վերջապէս Աստուած ամենեցուն ողորմոցի , և մերոյ յանցուածոց լուծումն տացէ զթութեամբ և ողորմութեամբ . ամեն :

Կալկաթա , 30 Սեպտեմբեր 1867 :

Սին ՀԱՅ ՄԱՐԴ

ԿԱՍՏԱՆԻՆՈՒԹՈՒՄ , 11 ԿՈՅՑԵՄԲԵԼՐ

Տարգաղոյն Դաւուր՝ որ օգոստափառ Սուլթանին մարդասիրական կամացը համեմատ , իւր անդադար ջանքը և խնամքը նուիրած է հասպարակաց կրթութեանը , մօսերս որոշեց մծ ուսումնարան մի հաստատելու ի հերթա . որ Գաղղիոյ կառավարութեան տեսչութեամբ և գործակցութեամբը պիտի կառավարուի . Այս ուսումնարանին մէջ , որուն դասաւունքը Փարէղէն պիտի բերուին , 500 աշակերտք պիտի կրթուին , որոց մէկ մասը մահմէտական և մէկ մասը քրիստոնեայ պիտի ըլլան :

— Մէծարգոյ Մորլուեան Ընտօն—Պէյին Այէճիւ տիէ կարդին երրորդ աստիճանը շնորհուեցաւ :

— Օգոստափառ Սուլթանին կողմանէ Օսմանիէ կարդին առաջին աստիճանի դոհարազարդ շքանշանը յուղարկուեցաւ բարձրապատի Ալպէրթ արշեգ բոխն որ Աւամրիոյ կայսէր Հօնեղայրն է :

— Կըլսեմք թէ Մէծանուցի հաւատին լրազիրը դատ բացած է Մանղանէի Խփէտար լրազրոյն դէմ . ի պատճառս մէկ համակին զար վահուսեան էֆէնտին դրած և Փարէղէն վսե . Պարգան վարդան :

— Էլիթէ լսածնիս սոսոյդ է , աղջային խառն ժողովը Ա . Պատրիարքին միջնորդութեամբը խնդրած է Բարձրագոյն Դաւուր , որ բարեհամի շքանշանաւ պատուել հետեւեալ արժանապատի հոգեսրո ու աշխարհական պաշտօնակալները . որ են տէր Աիմոն եւ պիսկոս՝ փոխանորդ Երուսաղէմայ վանուց , տէր Կարապէտ վարդապէտ՝ փոխանորդ Ա . Պատրիարքին Ա . Պօլոյ , տէր Պարեգին վարդապէտ , պատրիարքարանի Քափութէհեասը Յարութիւն էֆէնտի , պատրիարքարանի Հայերէն գրազիր՝ մովզման էֆէնտի և Տաճկերէնի գրազիր Վէորդ էֆէնտի :

ԶԱՆԱՌԱՅԱՆ ՀԱՅԻ ԾՐ

Զմիոնիք , 11 Կոյցեմբեր :

Բեղէրդարուրին կըդրեն , թէ Հելենացոց թագաւորչին բարձրա . կայսերակն Օլիս կոստանդինովսա մեծ դքսուհոյն հետ ամսւանութեան հանդէսը մեծ վատաւութեամբ կատարուեր է ի 15—27 Հոկտեմբերի , և հարսանեաց օրհնութեանը ներկայ գտնուեր է մեր վեհափոյլ տէր Գէորգ սրբազնաւորը կոմիտի կոսը , ընկերութեամբ Բէղէրդապուրի Ռուսաց ամենասպատի Մշտարակութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Մասիսին թուոյն մէջ հետեւեալը կընթեռնումք .

Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :

— Ա . մենապատին Ա . Պատրիարքը հայրը՝ Պահէիկի և Ալքէրսան զրիոյ Յուրիունը նորութեանը զրիունը որուած է առաջնորդութիւն և Յունաց Արշմանարիտին :